Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2017-00310

KEO-10 Lehtiranta Sari 21.03.2017

Asia

Epävirallinen ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa 16.3.2017; yhteenvetoraportti

Kokous

Epävirallinen kehitysministerikokous 16.03.2017 - 16.03.2017

EU:n kehitysministerit keskustelivat epävirallisessa kokouksessaan 16.3.2017 EU:n kehityspoliittisen konsensuksen uudistamisesta, EU–Afrikka-kumppanuudesta sekä lounaalla muuttoliikkeen ja kehityksen yhteydestä.

Poliittinen yhteisymmärrys EU:n kehityspoliittisesta konsensuksesta on jo lähellä. Keskustelua tarvitaan vielä muuttoliikkeen ja kehityspolitiikan yhteydestä, turvallisuuden ja kehityksen linkittymisestä sekä ODA-sitoumuksista ja niiden seurannasta.

EU–Afrikka-suhteissa painotettiin tasavertaista kumppanuutta. Nuoriso ja työllisyys ovat avainasemassa ja tässä tarvitaan yksityisen sektorin kehittämistä ja investointeja Afrikkaan sekä ammattikoulutusta. Afrikan humanitaarisiin kriiseihin kiinnitettiin myös erikseen huomiota, apua tarvitaan pikaisesti.

Muuttoliikekeskustelussa kuultiin tilannekatsaus ulkoisen investointisuunnitelman valmisteluista sekä Afrikka-hätärahastosta, johon kaivataan lisää rahoitusta.

Muissa asioissa nostettiin esille She Decides -aloite, johon FI toivoi erityisesti komission panostavan jatkossa.

EU:n kehitysministerien epävirallinen kokous järjestettiin Brysselissä 16.3.2017. Kokouksessa Suomea edusti ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen.

EU:n kehityspoliittisen konsensuksen uudistaminen

Tavoitteena on yhteinen näkemys EU:n kehityspoliittisesta konsensuksesta toukokuussa, joka allekirjoitetaan kesäkuussa. Se jälkeen se esiteltäisiin YK:n HLPF:ssa heinäkuussa. Poliittinen yhteisymmärrys on jo lähellä. Keskustelua tarvitaan vielä muuttoliikkeen ja kehityspolitiikan yhteydestä, turvallisuuden ja kehityksen linkittymisestä sekä ODA-sitoumuksista ja niiden seurannasta.

On tarve vahvistaa EU:n roolia globaalissa kehityksessä. Tässä tarvitaan jäsenmaiden ja EU-instituutioiden yhteistyötä. Konsensuksen muuttoliikeosuudessa on pyritty kattamaan eri näkemykset. Turvallisuusosio vastaa neuvoston joulukuussa 2016 hyväksymää kantaa.

Muuttoliikekeskustelussa toistui jo tutut kannat. Suurin osa, ml. **Suomi**, piti pj:n luonnosta hyvänä ja toivoi muuttoliikettä käsiteltävän kokonaisvaltaisesti. Muutamat painottivat Eurooppa-neuvoston päätelmiin viitaten kannustimia ja kehitysavun ehdollistamista kumppanimaiden yhteistyöhalukkuudelle. Osa taas näki, ettei kehitysyhteistyötä voi sitoa palautuksiin tai ehdollistamiseen. Muuttoliikkeen ja turvallisuuden läheinen linkki tuotiin myös esille samoin kuin muuttoliike myönteisenä voimana. **Suomi** painotti kehityspolitiikkaa yhtenä työkaluna muuttoliikekysymyksissä. Muuttoliikkeen syitä on katsottava myös pidemmän aikavälin näkökulmasta.

Pj:n tekstin muotoiluja **turvallisuuden ja kehityksen välisestä yhteydestä** pidettiin yleisesti hyvänä. DACin ODA-kriteerejä voitaisiin painottaa vielä enemmän. Prioriteetiksi nostettiin SDG 16, vakaiden ja rauhanomaisten yhteiskuntien rakentaminen ja turvallisuussektorin uudistaminen (SSR). Toisaalta SDG16:n toteuttamiseen tarvitaan myös muita politiikkoja, kehityspolitiikalla yksin ei tätä tavoitetta saavuteta. Humanitaarisen avun ja kehityspolitiikan vahvempi linkittäminen nousi esille ja tämä on erityisen tärkeää pitkittyneissä kriiseissä. Linkki EU:n globaalistrategiaan on tärkeä.
ODA:n painottaminen LDC-maihin ja hauraisiin valtioihin sekä maantieteellisesti Afrikkaan on monelle prioriteetti, mutta itää ja keskitulon maita ei saa myöskään unohtaa, **Suomi** totesi OECD/DACin raportoinnin tarjoavan julkista tietoa jäsenmaiden ODAsta ja sen kehittymisestä, joten EU:ssa ei pidä rakentaa päällekkäisiä raportointi- ja seurantajärjestelmiä.

Äärimmäisen köyhyyden poistamista EU:n kehityspolitiikan päätavoitteena on korostettava. Eri instrumenttien on oltava toisiaan täydentäviä ja instrumenttivalikoiman pitäisi tarjota sekä pienille että suurille jäsenmaille mahdollisuuksia kehitysyhteistyön toteuttamiseen. Digitalisaation mainitsemista tekstissä kiitettiin. Työpaikkojen luominen, yksityissektorin vahva rooli, pk-yritykset, ilmastorahoitus ja kumppaneiden kansallinen omistajuus ja vastuu omasta kehityksestään mainittiin myös.
Suomi painotti naisten ja tyttöjen oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa prioriteettina. EU:n sukupuolten tasa-arvotoimintasuunnitelma (GAP II) antaa selkeät tavoitteet. SRHR-työlle on taattava riittävä rahoitus. **Suomi** toivoi komissiolta lisärahoitusta kehitysmaiden tyttöjen ja naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien parantamiseen viitaten She decides-aloitteeseen, johon on kerätty 180 milj. € tähän mennessä. Toivottavasti komission lisäksi myös muut jäsenmaat voivat liittyä mukaan. Suomi suhtautui myönteisesti Ranskan ja Saksan ilmastorahoitusaloitteeseen ja painotti erityisesti kehitysmaiden fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen tähtäävää työtä. Verotus ja verotulojen kerääminen on myös elintärkeää kehitykselle.

SDG-tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävää kehitysrahoituksen vivutusta. Riskejä yksityissektorin toiminnalle Afrikassa voidaan lieventää mm. takuiden avulla. Afrikassa on runsaasti mahdollisuuksia kaupungistumisen myötä. Teknologian avulla voidaan loikata kehityksessä vuosikymmeniä, mutta tarvitaan investointeja ja innovaatioita.
SDG16 on erittäin tärkeä, mutta sen toteuttamiseksi ei tarvita ainoastaan ODAa. Köyhyyden poistaminen on avainasemassa turvallisuuden lisäämisessä. ODA-tavoitteen seurantaa ja mittaamista korostettiin, koska olemme sitoutuneet kollektiivisesti tavoitteeseen ja meidän on oltava uskottavia sitoumustemme suhteen.

Konsensus on sitoumus seuraavaksi 10 vuodeksi, joten välittömien poliittisten tarpeiden ei pidä määritellä pitkän aikavälin tavoitteita. Konsensuksella ei tarvitse kattaa kaikkea, vaan muut politiikat täydentävät osaltaan. Muuttoliikkeen perimmäisiin syihin on puututtava ja kehityspolitiikkaan kohdistuvaa huomiota voidaan käyttää tässä hyväksi. EU on valmis kutsumaan kansalaisyhteiskunnan ja muita toimijoita mukaan konsensukseen, kunhan siitä on ensi löydetty EU:n sisällä sopimus. Poliittiset prioriteetit voidaan selkeyttää myös viestinnän kautta.

EU–Afrikka-kumppanuus

Työpaikat ja investoinnit sektoreille, jotka työllistävät hyvin, ovat keskeisiä tulevassa Afrikka-tiedonannossa. Nuorisotyöttömyys on agendalla näkyvästi esillä. EU:n ja Afrikan suhteissa tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Poliittinen dialogi on kriittinen elementti. Afrikan nopeaa väestönkasvua ei ole vielä ymmärretty kunnolla pidemmän aikavälin näkökulmasta.
Akuutti nälänhätä Afrikassa vaatii EU:n välitöntä toimintaa. Afrikan kriisialueiden tarpeista on vain 15–20% katettu YK:n pääsihteerin mukaan, joten tästä on lähetettävä vahva signaali. Humanitaarinen tilanne on kriittinen ja näköpiirissä on useampia nälänhätiä tänä vuonna. Rahoitusta on löydettävä välittömästi, aikaa ei ole odottaa. Somalihallituksen tukeminen on myös tärkeää ennen Lontoon Somalia-kokousta. Somalian kriisiin voidaan vastata parhaiten yhdistämällä humanitaarista toimintaa kehitysyhteistyöhön. Toukokuun neuvostossa voidaan palata tähän.

Kriiseihin vastaamiseksi tarvitaan pitkän aikavälin suunnitelma. Tarvitaan integroitu, kokonaisvaltainen suunnitelma, uusia prioriteetteja ilmasto- ja ympäristösektorilla, kauppa-, ulko- ja puolustuspolitiikassa, turvallisuutta ja yksityissektorin investointeja. Afrikkalaisten on tehtävä myös enemmän itse. Korruptiosta on päättäväisesti kieltäydyttävä ja tarvittaessa käytettävä ehdollisuutta, jotta afrikkalaiset pysyvät päätöksissään. Lisäksi tarvitaan turvallisuutta ja investointeja. Tarvitaan reilun kaupan mahdollisuuksia kumppaneiden kanssa ja kauppaesteiden ja tullien poistamista. Keskustelussa ehdotettiin, että Pohjois-Afrikan alueen maille (Tunisia, Marokko, Egypti) on annettava mahdollisuus päästä Euroopan markkinoille samalla tavalla kuin 20 vuotta sitten itäisen Euroopan maille.

Ammattikoulutus nuorisolle on tärkeää, mutta yhtä tärkeää on nuorten tyttöjen pitäminen kouluissa. EU ei voi käydä holhoavaa dialogia Afrikan kanssa, EU–Afrikka-kumppanuuden on oltava vastavuoroista ja perustuttava yhteisiin tarpeisiin.

Post Cotonoun laaja-alaisuutta korostettiin, kyse ei ole vain avusta. **Suomi** ehdotti, että kauppaministerit voisivat puhua enemmän kehitysasioista omissa kokouksissaan, esim. East Africa Trade Unionin kautta voidaan kenties saavuttaa enemmän kuin perinteisellä avulla. Nykyinen humanitaarinen tilanne on huolestuttava, mutta Afrikassa on tapahtunut myös myönteistä kehitystä. Kauppapolitiikan lisäksi ilmastopolitiikka ja maatalouspolitiikka ovat keskeisiä, samoin afrikkalaisten omien aloitteiden kuunteleminen ja yhteinen agenda, kyse ei ole vain meidän agendastamme. Rahoitus ja politiikkadialogi ovat tärkeitä, samoin yhteisiä ohjelmia ja koordinaatiorakenteita voitaisiin kehittää enemmän. Työpaikkojen luomiseksi Suomi on tarjonnut suomalaisten start up -yritysten kokemuksia Nairobissa ja Dar es Salaamissa ja rohkaissut pienten työpaikkojen ja yrittäjyyden syntymistä. Suomi painotti tyttöjen pysymistä kouluissa. Monet lapset aloittavat koulun, mutta ongelmana on keskeyttäminen.

Afrikka-huippukokouksessa on tärkeää keskustella yhdessä Cotonoun jatkosta, onko sopimus toimiva nyky-ympäristöön? AKT-maat eivät yleensä puhu yhdellä äänellä, joten kysyttiin, mitä lisäarvoa AKT-kokonaisuudesta on. Yhteistyön pohjana on oltava subsidiariteettiperiaate ja täydentävyys ja sen on perustuttava arvoihimme. Post Cotonou -yhteistyön pohjana tulee olla maantieteelliset pilarit, koska eri alueilla on eri dynamiikka. Pilareiden välillä pitäisi olla mahdollisimman vähän hierarkiaa. Afrikan osalta AU ja alueelliset järjestöt on pidettävä mukana. Huippukokouksessa tärkeää on LDC-fokus ja turvallisuuspuolella afrikkalaiset turvallisuusrakenteet. Investointipuolella yksityistä pääomaa on tarjolla, mutta on muistettava, että se etsii voittoja. Jos investoinnit ovat kestäviä, ei tämän pitäisi olla ongelma.

Afrikalla ja Euroopalla on yhteisiä haasteita – turvallisuus, muuttoliike, terrorismi. Korostettiin tarvetta jatkaa vahvaa tukea rauhan ja vaurauden puolesta. Cotonoun sopimusta toivottiin uudistettavan EU–Afrikka-strategian mukaisesti.

Muut asiat

Muissa asioissa esiteltiin kymmenen maan (ml. Suomi) EUH:ille ja komissiolle lähettämä kirje **kehitysmaiden tyttöjen ja naisten seksuaaliterveyden ja -oikeuksien parantamiseksi** ja esitettiin, että komissio lisäisi tukeaan SRHR:n hyväksi. Komissio totesi, että EU jatkaa johtoroolissa SRHR:n edistämiseksi YK:n toimintasuunnitelman, Kairon, Pekingin ja neuvoston päätelmien 2015 mukaisesti. KOM toimii kahdella pääalalla, jotka ovat kumppanimaiden terveysjärjestelmien tukemin, ml. SRHR, sekä omien hankkeiden kasvattaminen, kuten tuki vertikaaleille terveysohjelmille (HIV/AIDS, tuberkuloosi jne.). Gender Action Plania toteutetaan. Komissiolla on halukkuutta toimia aiheen hyväksi.

Lounaskeskustelu: muuttoliike

Lounaskeskustelun aiheena oli **muuttoliike** mukaan lukien EU:n ulkoinen investointiohjelma (UIO). Afrikan hätärahasto EUTF tarvitsee lisäresursseja. UIO:n on tarkoitus kattaa Afrikka ja naapurusto; se liittyy kehityspolitiikkaan ja investointien lisäämiseen.

On vahvistettava linkkiä kehityksen ja muuttoliikkeen välillä sekä lisättävä EU:n instrumenttien kattavuutta ja nopeutta. Työpaikkojen luominen lähtömaissa on avainasia. Euroopan kestävän kehityksen rahasto EKKR on uudenlainen tapa saada mukaan yksityistä rahoitusta ja tarkoituksena on, että yksityiset toimijat noudattavat kehitystavoitteita. EP antaa muutosesitykset EKKR-asetusluonnokseen huhtikuussa. Trilogit voidaan aloittaa toukokuussa. EP:lle on tärkeää, että EKKR kohdistuu vaikeasti rahoitettaviin riskikohteisiin (hauraisiin maihin), läpinäkyvyys ja se, miten EU:n eri välineet sopivat yhteen.

Jäsenmaiden huomioissa nousivat esiin EUTF:sta rahoitettavien maiden laajentaminen myönteisessä mielessä ja kehitysosaamisen tarve EKKR:n toteuttamisessa. Hankkeiden on oltava kestäviä ja eri toimien on oltava koherentteja. On tärkeää, että EKKR kohdistuu kaikkiin muuttoliikkeen kannalta relevantteihin maihin sekä on avoin kaikille toimijoille. Esille nousivat myös onnistuneen takaisinottopolitiikan tarpeellisuus sekä muuttoliikkeen huomioiminen ulkosuhdeinstrumenteissa,

UKKMI kertoi **Suomen** uudesta PIF-instrumentista. EKKR:n osalta tulee kiinnittää huomiota hankkeiden tuomaan lisäarvoon ja niiden laatuun enemmän kuin siihen, toteutuuko yksityistä rahoitusta koskeva vipuvaikutus tavoitellussa suhteessa (1:10). On tuettava sektoreita, joita muuten ei tuettaisi.

Suomen edustajat
Ministeri Kai Mykkänen, ministerin erityisavustaja Pasi Rajala, Sari Lehtiranta (KEO-10), Kaisa Heikkilä (EUE)

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Afrikka, Agenda 2030 kehitys, Cotonoun sopimus, muuttoliike, kehitysyhteistyö
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, SM, STM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM